

Eerste reactie, via e-mail

We zijn verheugd over de ingebrachte vragen en opmerkingen van de Eerste Kamerleden! Ze hebben o.i. goed gekeken naar wat er in het wetsvoorstel staat en daar via hun vragen en commentaar op gereageerd.

Ze komen voor een (groot) gedeelte overeen met de inhoud van de brieven die wij via de NVR gestuurd hebben en gaan er hier en daar nog verder op in. Zelfs de vraag of er nu wetgeving wordt overwogen voor samenwonenden die uit elkaar gaan! (pag 4)

- Vragen over nieuwe schrijnende gevallen met 5 jaar partneralimentatie.
- Verwachting van toename van bijstandsuitkeringen en rechtszaken,
- Dat de huwelijkswet niet de plek is voor een arbeidsemancipatiestreven.
- Wachten op de uitkomsten van het IBO-onderzoek
- Welke maatregelen de regering denkt te nemen t.a.v. economische zelfstandigheid en zorgverdeling.

Opmerkelijk: GroenLinks en de SP hebben geen vragen ingediend.

Voorlopig verslag van de schriftelijke vragen van de Eerste Kamerfracties over wetsvoorstel 34 231, partneralimentatie, 11 februari 2019

Inbreng voor het voorlopig verslag is geleverd door de fracties van VVD (Schouwenaar), CDA (Van Rij), D66 (Vink), PvdA (Vlietstra), ChristenUnie (Bikker) en SGP (Van Dijk).

De commissie zal op een later moment de suggestie van de CDA-woordvoerder (van Rij) bespreken om voorlichting te vragen aan de Afdeling advisering van de Raad van State in verband met aangebrachte wijzigingen in het wetsvoorstel.

Het wachten is nu op de memorie van antwoord.

Hieronder de verkorte versie van het officiële verslag

Algemene vragen

Opmerking: de VVD en de PvdA begrijpen niet alles over de geschrapte grondslagen.

- **VVD**. Bij de nota's van wijziging is een aantal onderwerpen uit het wetsvoorstel geschrapt. Is de regering voornemens om deze onderwerpen te gaan regelen?

- **PvdA**. Naast de gedeerde verdien capaciteit geldt ook de lotsverbondenheid als grondslag.

- **CDA**. Kunnen de initiatiefnemers en de regering aangeven wat precies het probleem is van de huidige duur van de partneralimentatie?

Specifiekere vragen

CU. 1. In welke mate draagt dit wetsvoorstel bij aan het verhelpen van de tekortkomingen in het huidige wet. Komen er nu nieuwe schrijnende situaties voor in de plaats? En zij vragen om een cijfermatige onderbouwing.

2. Zal verkorting van de partneralimentatie de arbeidsemancipatie van met name vrouwen aanmoedigen? Ze wijzen op de cijfers rondom deeltijdwerk door de jaren heen en vinden het huwelijksrecht niet de plek voor een arbeidsemancipatiestreven.

3. Wordt het IBO-onderzoek Deeltijdwerk afgewacht?

3. Welke problemen signaleert de regering in het huidige systeem van toekenning van de partneralimentatie? Zijn hiervoor minder verstrekkende oplossingen denkbaar dan het verkorten van de termijn van partneralimentatie? Welke maatregelen overweegt de regering in dit opzicht?

SGP. 1. Waarom wordt bewust het risico genomen dat door beperking van de alimentatieverplichtingen het beroep op de bijstand kan toenemen?

2. Waarom is het redelijk dat een probleem dat speelt in de privésfeer, namelijk het verbreken van een relatie, sneller tot een collectieve last wordt gemaakt?

VVD. 1. Verwachten de indieners dat het voorstel zal leiden tot vermindering van het aantal gerechtelijke procedures?

2. Vallen de voorlopige voorzieningen voorafgaand aan de scheiding binnen dan wel buiten de thans voorgestelde maximale termijn van vijf jaar?

3. Publicaties van het SCP en van het CBS geven aan dat ons land een hoog percentage deeltijdwerk voor vrouwen kent. Hoe beoordeelt de regering dit in relatie tot het vraagstuk van de partneralimentatie? In dezelfde publicaties wordt vermeld dat een beroep op gezamenlijk kostwinnerschap wellicht effectiever zal zijn dan het benadrukken van economische zelfstandigheid met het oog op een eventuele echtscheiding. Deelt de regering deze opvatting?

PvdA. 1. Lang niet alle vrouwen zijn economisch zelfstandig. Veel vrouwen met een relatie vinden het niet nodig economisch zelfstandig te zijn. Slechts zes op de tien vrouwen verdienen minimaal een inkomen op bijstandsniveau: 950 euro per maand, lager dan de armoedegrens voor een alleenstaande. In veel relaties is de man kostwinner en **verwachten beiden van de vrouw hooguit een bijdrage**. De man blijft hoofdverantwoordelijke voor het inkomen, de vrouw voor de zorg. Hoe oordelen zij de proportionaliteit van het voorstel, waar dat primair lijkt ingegeven vanuit de onvrede die bestaat over de huidige termijn van twaalf jaar partneralimentatie?

2. Wat is de onderbouwing van de keuze om de partneralimentatie terug te brengen tot vijf jaar? Waarom niet tot tien, acht of zes jaar? Hebben de indieners overwogen te kiezen voor een geleidelijke, stapsgewijze teruggang, gekoppeld aan groeiende economische zelfstandigheid van mannen én vrouwen? **Opm. géén goed uitgangspunt!**

3. Het beperken van de duur van partneralimentatie mag niet op zichzelf staan, maar moet onderdeel zijn van een breed emancipatiebeleid en een breed pakket van maatregelen gericht op de economische zelfstandigheid van vrouwen en een eerlijke verdeling van de zorgtaken. Welke maatregelen zijn in de ogen van de indieners noodzakelijk om dat te bereiken?

Bij de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer heeft de regering gesteld dat een lange duur van de partneralimentatie de economische zelfstandigheid van vrouwen niet bevordert. Dat moge zo zijn, maar het omgekeerde is in de ogen van de leden van de PvdA-fractie ook niet het geval: een kortere duur van de partneralimentatie leidt niet vanzelfsprekend tot meer economische zelfstandigheid. Is de regering dat met deze leden eens? Zo nee, waarom niet? Welke maatregelen gaat de regering concreet nemen om de economische zelfstandigheid en het eerlijk delen van zorgtaken te bevorderen?

4. IBO. In opdracht van de Minister van Financiën wordt op dit moment onafhankelijk onderzoek verricht naar de vraag hoe het komt dat in Nederland, veel meer dan in andere landen, voor deeltijd wordt gekozen. Daarbij wordt onder meer gekeken naar motieven van vrouwen en mannen om in voltijd of juist in deeltijd te werken. De resultaten van het onderzoek zullen voor het einde van het voorjaar beschikbaar zijn. Los van het gegeven dat

er al veel bekend is, achten de leden van de PvdA-fractie het van belang te weten welk vervolg de regering gaat geven aan de uitkomsten van het onderzoek, mede in relatie tot het initiatief- wetsvoorstel.

5. Voorzien is dat de wet ingaat op 1 januari 2020. Is de regering voornemens vooruitlopend daarop in de tweede helft van dit jaar te komen met een concreet uitgewerkt plan om de economische zelfstandigheid van vrouwen en een eerlijke verdeling van zorgtaken krachtig te bevorderen, zodat op termijn partneralimentatie niet meer nodig is en mannen en vrouwen zijn voorbereid op een situatie waarin echtscheiding aan de orde is? Zo nee, waarom niet?

6. De leden van de PvdA-fractie constateren dat steeds meer mensen ervoor kiezen samen te wonen zonder huwelijk of geregistreerd partnerschap. Daarvoor geldt het initiatiefwetsvoorstel niet. In feite is voor deze – groeiende – groep niets geregeld. Hebben de initiatiefnemers overwogen om ook deze groep op te nemen in hun wetsvoorstel? Zo nee, waarom niet? Is de regering het met de leden van de PvdA-fractie eens dat ook samenwonenden zonder een contract een wettelijk recht moeten hebben op partneralimentatie? Is de regering bereid een wetsvoorstel voor te bereiden om ook voor deze groep een wettelijk recht op partneralimentatie mogelijk te maken? Zo nee, waarom niet?

Uitzonderingen duur partneralimentatie

PvdA. Afhankelijk van de leeftijd van de kinderen op het moment van scheiding, heeft deze groep maximaal twaalf jaar recht op partneralimentatie. Delen de indieners de zorg dat een terugkeer naar de arbeidsmarkt na zo'n lange periode moeilijk is? Hebben de indieners overwogen voor deze groep een kortere periode van partneralimentatie op te nemen? ***Opm. rare vraag***

CU. 1. Hoe komen de initiatiefnemers tot een keuze van de hoofdregel van maximaal vijf jaar partneralimentatie als zij kijken naar het aantal echtscheidingen, de leeftijden waarop dit het meest gebeurt en de eventuele zorgtaken die nog aanwezig zijn. Wat legitimeert de vijf jaar, waarom geen zeven jaar of anderszins? Kunnen de initiatiefnemers een nadere onderbouwing geven voor de gekozen termijn? Kunnen zij daarbij ook de gegevens betrekken van de gemiddelde leeftijd waarop momenteel een echtscheiding plaats vindt voor mannen en vrouwen, en ook de meest voorkomende levensfase waarin een echtscheiding plaatsvindt?

2. Hoe zijn de perspectieven op de arbeidsmarkt voor mensen tussen de 40 en 57? Hoe hebben de initiatiefnemers dit betrokken in hun wetsvoorstel?

3. De huidige termijn bij de partneralimentatie is een maximumtermijn, de rechter kan ook een kortere termijn bepalen. In de beeldvorming is de termijn van twaalf jaar meestal een vaststaand gegeven, maar de rechtspraak in de afgelopen jaren laat zien dat er maatwerk geleverd wordt. Dient het verkorten van de maximumtermijn het gewenste doel en of is het daadwerkelijk hanteren van deze termijn als maximumtermijn met daarbinnen een bepaalde bandbreedte wat tot gevolg heeft dat niet meer kan worden ingespeeld op de specifieke omstandigheden van de beide (voormalige) echtelieden.

SGP. 1. Betekent de ruimer geformuleerde mogelijkheden van maatwerk ook dat het toepassen van een verlengde termijn een gebruikelijke praktijk gaat worden?

2. Hoe wordt bevorderd dat over deze mogelijkheid actief wordt gecommuniceerd, zodat voorkomen wordt dat juist de kwetsbare groepen onbekend zijn met het vereiste dat zij zelf binnen drie maanden een verzoek tot verlenging moeten indienen?

Berekenissystematiek

VVD. 1. Neigt de rechtspraak méér naar een volledige benutting van de thans geldende maximumtermijn van twaalf jaar dan naar gebruikmaking van een kortere termijn?

Betekent dit dat het wetsvoorstel zou kunnen worden opgevat als een correctie van de bestaande rechtspraak?

2. Wat verwachten de indieners van de toepassing van de versoepelde hardheidsclausule?

CDA. 1. De leden van de CDA-fractie zien dat in een aantal gevallen de duur van twaalf jaar lang kan zijn en het niet bevorderend werkt voor alimentatiegerechtigden om zelfstandig het leven te hervatten. Aan de andere kant zijn er situaties denkbaar dat, met name bij een langdurig huwelijk – langer dan vijftien jaar – de positie van de alimentatiegerechtigden niet benijdenswaardig kan zijn. De Raad van State heeft erop gewezen dat de onderzoeken geen eenduidig beeld schetsen voor steun van de huidige termijn van twaalf jaar noch voor steun voor de voorgestelde limitering, zoals door de initiatiefnemers gewenst.

2a. 50+. Met name in de situatie dat de alimentatiegerechtigde ouder is dan 50 jaar en jonger is dan 57 jaar kunnen zich schrijnende situaties voordoen wanneer de partneralimentatie beperkt wordt tot tien jaar. Zeker in die situaties dat er geen bron van arbeidsinkomen wordt gevonden. In de huidige arbeidsmarkt is het voor 50-plussers niet altijd makkelijk om een vaste dienstbetrekking te vinden met alle zekerheden van dien. Dit is met name het geval bij vrouwen van belang. Kunnen zich hier knelpunten voordoen?

2b. Zijn deze initiatiefnemers bereid om artikel 1:157, lid 2, BW zodanig aan te passen dat ook alimentatiegerechtigden die twaalf jaar jonger zijn dan de AOW-gerechtigde leeftijd recht hebben op twaalf jaar partneralimentatie in plaats van tien jaren, wanneer het huwelijk langer heeft geduurd dan vijftien jaren?

3. Vraag naar concrete voorbeelden van situaties die de initiatiefnemers in gedachten hebben bij artikel 1:157, lid 7, BW, de zogenaamde «hardheidsclausule» inzake de duur van de partneralimentatie. Dat is met name van belang, omdat de alimentatiegerechtigde een verzoek bij de rechter moet indienen tot verlenging van de partneralimentatie. Zou de situatie, beschreven in de vorige vraag, kunnen voldoen indien niet tot wijziging van de wet zou worden overgegaan?

4. Ook in de situatie van kinderen ouder dan twaalf jaar kunnen schrijnende situaties aan de orde zijn, bijvoorbeeld wanneer een of meer kinderen meer zorg nodig hebben vanwege ziekte. De rechtspraak zou er zeer mee gebaat zijn, wanneer er concrete situaties in het wetgevingsproces worden beschreven.

D66. 1. Bij jonge kinderen is de partneralimentatie maximaal twaalf jaar, tot het moment dat het kind twaalf jaar is. De leden van de D66-fractie vragen waarom er gekozen is voor de specifieke leeftijd van twaalf jaar.

2. Er is ook een uitzondering gemaakt voor personen van 50 jaar en ouder waarbij het huwelijk langer dan vijftien jaar heeft geduurd.

3. Deze uitzondering geldt voor zeven jaar, daarna vervalt deze. Waarom is er voor de specifieke termijn van zeven jaar gekozen? Ook de Raad van State ziet dat de werkelijkheid van verdeling van zorg en werk (nog) niet gelijk is. Zien de initiatiefnemers over zeven jaar een werkelijkheid voor zich die maakt dat de genoemde uitzondering niet meer wenselijk zal zijn?

CU. 1. De gemiddelde duur van een huwelijk bij echtscheiding in 2016 is rond de veertien à vijftien jaar. In het voorliggende wetsvoorstel maakt het feit of het veertien of vijftien jaar is

veel verschil voor de duur van de partneralimentatie. Hebben de initiatiefnemers inzicht in het aantal grensgevallen? Welke cijfers hanteren zij en hoe beoordelen zij die cijfers?

2. In een huwelijk is gezamenlijk de keuze gemaakt dat een van beide echtelieden meer tijd heeft voor de zorgtaken. Als dat bijvoorbeeld veertien jaar geduurd heeft, in hoeverre is dan te verwachten dat binnen vijf jaar die achterstand voldoende verkleind is. Graag nader beargumenteren wat rechtvaardigt dat er een stevig verschil is in de duur van de partneralimentatie in de volgende situaties:

–Een huwelijk (beide echtgenoten 50 jaar oud, één van beide werkt fulltime) wordt na vijftien jaar ontbonden. Daarnaast een huwelijk (beide echtgenoten 49 jaar oud, één van beide werkt fulltime) dat eindigt na veertien jaar.

–Een huwelijk (echtgenoten zijn 40, één kind van 4 jaar) eindigt na negen jaar. Daarnaast een huwelijk (echtgenoten zijn 40, drie kinderen van 11, 12 en 13 jaar) eindigt na negen jaar.

3. Toetreding tot de arbeidsmarkt is geheel anders in tijden van hoogconjunctuur dan in tijden van recessie. Wij stellen deze vraag met name met het oog op oudere herintreders. Vinden de indieners dat dit aspect van belang moet zijn bij de overweging welke duur van partneralimentatie gewenst zou zijn?

4. Er zijn sectoren waar het erg ingewikkeld dan wel ongebruikelijk is om fulltime te werken, bijvoorbeeld de zorgsector en de schoonmaakbranche. Hoe verhoudt het wetsvoorstel zich tot dit gegeven?

SGP. 1. Waarom hebben de initiatiefnemers gekozen voor een tijdelijke regeling voor alimentatiegerechtigden ouder dan vijftig jaar?

2. Waarop is de verwachting gebaseerd dat de kwetsbare positie van deze groep binnen een afzienbaar aantal jaren zal zijn verbeterd?

3. Het wetsvoorstel vertrekt van het uitgangspunt dat, wanneer de overgangsregeling voor 50-plussers is uitgewerkt, in beginsel een termijn van vijf jaar alimentatie toereikend is. In hoeverre sluit de wetgever hiermee de ogen voor de werkelijkheid? Waarom is het reëel te verwachten dat een gehuwde na een periode van decennia afwezigheid op de arbeidsmarkt binnen vijf jaar zelf weer volledig in levensonderhoud zal kunnen voorzien, zeker wanneer in ogenschouw genomen wordt dat er geen tekenen zijn dat de positie van 50-plussers de komende jaren aanmerkelijk zal verbeteren.

4. Kunnen de initiatiefnemers toelichten waarom ten aanzien van de positie van kinderen de leeftijd van twaalf jaar is gehanteerd, terwijl kinderen juist in de periode van de start in het voortgezet onderwijs doorgaans veel betrokkenheid verdienen? Is een leeftijdstermijn een adequate afbakening voor het te beschermen belang, gezien het feit dat kinderen onder meer door zittenblijven niet per definitie reeds met 12 jaar deelnemen aan het voortgezet onderwijs?

Financiële paragraaf

VVD. 1. Het wetsvoorstel wordt door de regering als budgetneutraal beschouwd. Waarom het redelijk om dit voorstel als budgetneutraal te beschouwen, gezien de verwachte stijging in bijstandsaanvragen?

2. Hoe aannemelijk is een stijging in de kosten van de gesubsidieerde rechtsbijstand, doordat alimentatiegerechtigden wellicht vaker via de rechter een beroep zullen doen op de versoepelde hardheidsclausule?